

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 402/2023-35

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov 1/ [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], 2/ [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a 3/ [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpených HUSAR AND PARTNERS S.R.O., Vojenská 14, Košice, proti postupu Mestského súdu Košice v konaní sp. zn. K3-15C/38/2018 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Mestského súdu Košice v konaní sp. zn. K3-15C/38/2018 **bolo porušené** základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Mestskému súdu Košice v konaní sp. zn. K3-15C/38/2018 **prikazuje** konať bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľom **priznáva** finančné zadosťučinenie každému **1 000 eur**, ktoré **je** Mestský súd Košice **povinný** vyplatiť im do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
4. Mestský súd Košice **je povinný** nahradiť sťažovateľom trovy konania **1 171,87 eur** a zaplatiť ich právnenému zástupcovi sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenu ústavnému súdu 25. júla 2023 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom mestského súdu v konaní sp. zn. K3-15C/38/2018 (ďalej aj „napadnuté konanie“). Žiadajú o priznanie finančného zadosťučinenia každému v sume 5 000 eur a náhrady trov konania.

II.

Skutkové východiská

2. Napadnuté konanie, predmetom ktorého je návrh sťažovateľov na vypratanie nehnuteľnosti a protinávrh žalovaných na určenie vlastníckeho práva, začalo 16. februára 2018 podaním žaloby na Okresnom súde Košice-okolie, z ktorého od 1. júna 2023 prešiel výkon súdnictva na mestský súd. Prvé pojednávanie vo veci nariadené na 25. február 2022 súd odročil, keďže nemal vykázané doručenie predvolania žalovaným, ktorí sa na pojednávanie nedostavili. Ďalšie pojednávania, na ktorých súd vykonal dokazovanie výsluchom žalovanej 1 a svedka, sa uskutočnili 20. mája 2022, 16. decembra 2022, 10. marca 2023 a 5. mája 2023. Rozsudkom z 5. mája 2023 súd rozhodol vo veci samej tak, že žalobu o vypratanie zamietol a za vlastníkov nehnuteľnosti určil žalovaných. Rozsudok bol odoslaný stranám 21. júla 2023 a sťažovatelia proti nemu podali 11. augusta 2023 odvolanie.

III.

Argumentácia sťažovateľov

3. Podľa sťažovateľov mestský súd nekoná vo veci v primeranej lehote a bez zbytočných prietáhov, čoho dôsledkom je ich viac ako 5-ročná právna neistota. Predmetná vec nie je komplikovaná, keďže nebolo potrebné nariadiť žiadne znalecké dokazovanie ani vypočuť veľký počet svedkov. Súd vypočul iba žalovanú 1 a jediného svedka. Ani správanie sťažovateľov nebolo príčinou spôsobených prietáhov. Príčinou prietáhov v konaní je najmä nečinnosť a nekoordinovaná činnosť súdu, ktorý bol okrem doručovania písomných podaní strán sporu v zásade nečinný od podania žaloby vo februári 2018 až do februára 2022, keď vo veci nariadil prvé pojednávanie. Na toto pojednávanie ale zabudol predvolať žalovaných, preto muselo byť odročené. Prietahy na strane súdu pokračujú, pretože aj keď vo veci rozhodol, rozsudok sťažovateľom doručený nebol a sťažovatelia voči nemu plánujú podať odvolanie.

IV.

Vyjadrenie mestského súdu, replika sťažovateľov

IV.1. Vyjadrenie mestského súdu:

4. Mestský súd uviedol, že predmetný spor po stránke skutkovej ani právnej nie je zložitý. Priznal, že postupom súdu v konaní došlo k zbytočným prietahom. V období od 3. januára 2019 (výzva právneho zástupcovi žalobcov) do 8. decembra 2020 (výzva stranám, aby uplatnili prostriedky

procesného útoku a procesnej obrany) neurobil žiadny úkon smerujúci k rozhodnutiu vo veci samej. Rozsudok vyhlásený 5. mája 2023 vyhotovil a odoslal stranám sporu až 18. júla 2023, teda po uplynutí zákonnej lehoty. K predĺženiu konania, aj keď len v nepatrnom rozsahu, prispeli žalovaní, ktorí na adrese svojho trvalého bydliska nepreberali poštu a súd im musel doručovať žalobu prostredníctvom polície. Pojednávanie nariadené na 25. február 2022 bolo pre ich neúčast' odročené bez prejednávania veci.

IV.2. Replika sťažovateľov:

5. Sťažovatelia v replike uviedli, že podľa im dostupných informácií konajúca zákonná sudkyňa ani nepožiadala o predĺženie lehoty na vypracovanie rozsudku, čo môže byť hodnotené ako disciplinárne previnenie sudcu. Pokiaľ mestský súd konštatoval, že k prieťahom prispelo aj správanie žalovaných, ide o záležitosť, ktorá sa netýka sťažovateľov. K odročeniu prvého nariadeného pojednávania pre neprítomnosť žalovaných uviedli, že vo veci konajúca sudkyňa spis pred pojednávaním neštudovala, inak by zistila nepredvolanie žalovaných alebo neprevzatie predvolania z ich strany. Konštatujú, že k prieťahom v konaní dochádza naďalej, keďže nebol vyrubený súdny poplatok za odvolanie a odvolanie nebolo zaslané protistrane na vyjadrenie. Je predpoklad, že spis bude postúpený na odvolací súd až v priebehu roka 2024, teda po 6 rokoch od začatia súdneho konania.

V.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

6. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

7. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdu. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04).

8. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prieťahom, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02).

9. Pokiaľ ide o kritérium zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že konanie o vypratanie nehnuteľnosti, resp. konanie o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti tvorí bežnú a štandardnú agendu rozhodovania všeobecných súdov, teda nie je po právnej či skutkovej stránke zložitá. Ani mestský súd vo svojom vyjadrení nehodnotil napadnuté konanie ako právne či skutkovo náročné. Dĺžka napadnutého konania preto nebola závislá od zložitosti prerokovávanej veci.

10. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľov v napadnutom konaní, ústavný súd nezistil takú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na ich ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v priebehu konania k zbytočným priet'ahom. Na druhej strane je však potrebné poukázať na to, že sťažovatelia neurgovali posun v konaní či rozhodnutie súdu, nepodali ani sťažnosť na priet'ahy v konaní predsedovi súdu. Počas konania si teda dostatočne nehájili svoje práva [*vigilantibus iura* (obdobne pozri aj III. ÚS 382/08 a III. ÚS 254/09, I. ÚS 780/2014, I. ÚS 148/2016)], o to zvlášť, ak boli riadne zastúpení osobou práva znalou – advokátom. Na uvedenú skutočnosť ústavný súd prihliadol pri úvahe o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia.

11. K priet'ahom v napadnutom konaní došlo výlučne v dôsledku postupu súdu, ktorý po vykonaní prvotných procesných úkonov vo veci (vyrubenie súdneho poplatku za žalobu a doručovanie žaloby a vyjadrení strán protistrane) zostal v ďalšom období nečinný. Nečinnosť súdu bola zistená v období od doručenia repliky žalobcami v apríli 2019 do zaslania výzvy súdu stranám v decembri 2020 (20 mesiacov) a v období od marca 2021 (zaplatenie súdneho poplatku za protinávrh žalovanými) do termínu pojednávania vo februári 2022 (takmer 12 mesiacov). Toto pojednávanie musel súd odročiť bez prejednania veci, keďže nemal vykázané doručenie predvolania žalovanými, čo možno hodnotiť ako nesústredenú či neefektívnu činnosť súdu. K priet'ahom došlo aj pri vypracovaní rozsudku, ktorý bol odoslaný stranám dva a pol mesiaca po jeho vyhlásení. Konanie do dňa podania ústavnej sťažnosti trvalo pred súdom prvej inštancie 5 rokov a 5 mesiacov a dosiaľ nie je právoplatne skončené vzhľadom na podanie odvolania sťažovateľmi.

12. Ústavný súd preto vyslovil porušenie základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom mestského súdu v napadnutom konaní (bod 1 výroku tohto nálezu).

13. Pretože označená vec nebola v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavnej sťažnosti sťažovateľov právoplatne skončená (z dôvodu sťažovateľmi podaného odvolania), ústavný súd podľa čl. 127 ods. 2 ústavy prikázal mestskému súdu, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných priet'ahov (bod 2 výroku tohto nálezu).

14. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

15. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti žiadali o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia každému v sume 5 000 eur s poukazom na takmer päť a pol roka trvajúce konanie na súde prvej inštancie, na dlhodobú frustráciu sťažovateľov z nečinnosti súdu a na pocit straty dôvery v právny a civilizovaný štát. Predmet sporu (rodinný dom v hodnote približne 200 000 eur) sťažovateľom pripomína otca, ktorý ho pôvodne kupoval a tragicky zahynul.

16. Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadost'učinení ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj ESLP, ktorý

spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

17. S poukazom na dĺžku napadnutého konania a zistenú neodôvodnenú nečinnosť okresného súdu, berúc do úvahy pasivitu sťažovateľov v konaní, ktorá neindikovala stav ich právnej neistoty, ako aj skutočnosť, že sťažovatelia podali ústavnú sťažnosť až po rozhodnutí súdu, ústavný súd považoval priznanie sumy 1 000 eur pre každého sťažovateľa za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) (bod 3 výroku nálezu). Ústavný súd nevyhovel časti sťažnosti, v ktorej sťažovatelia žiadali priznať finančné zadosťučinenie nad ústavným súdom priznanú sumu (bod 5 výroku nálezu).

VI.

Trovy konania

18. Ústavný súd priznal sťažovateľom podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde nárok na náhradu trov konania v nimi uplatnenej sume 1 171,87 eur spolu s daňou z pridanej hodnoty (bod 4 výroku nálezu). Pokiaľ ide o priznanú výšku nároku, bol viazaný návrhom sťažovateľov.

19. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľov ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3 vyhlášky]. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2023 je 208,67 eur a hodnota režijného paušálu je 12,52 eur. Základná sadzba odmeny sa pri zastupovaní dvoch a viacerých sťažovateľov znižuje o 50 % (§ 13 ods. 2 vyhlášky), teda na sumu 104,34 eur. Sťažovateľom vznikol nárok na náhradu trov konania za tri úkony právnej služby uskutočnené v roku 2023 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti ústavnému súdu, stanovisko k vyjadreniu mestského súdu). Spolu tak náhrada trov právneho zastúpenia za tri úkony právnej služby u troch sťažovateľov ($104,34 \times 9 = 939,06$ eur + režijný paušál $12,52 \times 9 = 112,68$ eur) je 1 051,74 eur, čo po zvýšení o 20 % DPH predstavuje sumu 1 262,09 eur. Sťažovateľmi uplatnená náhrada trov však nedosahuje vypočítanú sumu, preto ústavný súd priznal náhradu trov v nižšej uplatnenej sume.

20. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je mestský súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (bod 4 výroku nálezu).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. januára 2024

Robert Šorl
predseda senátu